

BUYRAK BILAN BOG'LIQ KASALLIKLAR.

“Central Asian Medical University”

Xabibullayev Ne'matillo, Nosirova Madina, Yo'ldasheva Zuxraxon.

Davolash ishi yo'nalishi 2-kurs talabalari.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada buyrak bilan bog'liq bo'lgan kasalliklar va ularning kelib chiqishi haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Asimptomatik, glomerulonefrit, urolitiaz, albuminuriya.*

Erkaklar va ayollarda buyrak kasalliklari — siydik tizimining ushbu a'zolari normal faoliyatiga to'sqinlik qiladigan turli patologiyalarni o'z ichiga oladi. Buyrak kasalliklarining har birini o'ziga xosligi, turli klinik ko'rinishi va davolash usullari mavjud. Aslida ko'plab buyrak kasalliklari asimptomatik, ya'ni alomatlarsiz kechadi va bemorlar o'z salomatliklari bilan mavjud muammolar haqida bilishmaydi. Shuning uchun, buyrakning asosiy kasalliklari qanday bo'lishini tushunish, ularning alomatlari va davosini bilish muhimdir. Gap shundaki, buyraklar normal ishlamay qo'yganda, qonda kalsiy miqdori keskin ravishda oshadi, kalsiy esa qon tomir devorlarida cho'kib, to'planish xususiyatiga ega. Buning natijasida qon tomir bo'shlig'i torayadi. Shu sababli, buyrak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarning ko'proq qismi 30-40 yoshida vafot etadi. Bunday holatda o'lim sababi yurak-qon tomir kasalliklari hisoblanadi. Har qanday mamlakat byudjeti uchun buyrak kasalliklari bilan og'rikan bemorlarni davolash juda qimmatga tushadi. Masalan, gemodializ muolajasi narxi turli joylarda farqi bilan 50-100 AQSh dollari ekvivalentidagi summani tashkil qiladi, bu muolajani bemor haftasiga uch marta olishi kerak. Shuning uchun ham har bir bemor davolanishga qodir bo'lmaydi. Shunday qilib, har million kishidan faqat 212 nafari ishonchli gemodializ bilan ta'minlanadi. Bundan tashqari, muolajani faqat yetarli miqdorda byudjetli hududlarda olish mumkin. Xuddi shu narsa buyrak transplantatsiyasi uchun ham o'rinli.

Glomerulonefrit — bu asosan buyrak koptokchalarining shikastlanishi bilan kechadigan immunoyallig'lanishli kasallik. Patologik jarayonga shuningdek buyrak naylari va interstiyalar ham jalb etiladi. Patologiya ham birlamchi bo'lishi, ham boshqa tizimli kasalliklar fonida rivojlanishi mumkin. Ko'pincha glomerulonefritdan bolalar aziyat chekadi, bu kasallik siydik tizimining infeksiyon kasalliklaridan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Bundan tashqari, glomerulonefrit boshqa urologik kasalliklarga qaraganda ko'proq nogironlikka olib keladi, chunki u buyrak yetishmovchiligining erta rivojlanishini keltirib chiqaradi.

Urolitiaz siydik-tosh kasalligi — bu buyraklarda toshlar shakllanishi bilan kechadigan kasallik hisoblanadi. Agar tosh faqat buyraklarning o'zida bo'lsa, buyrak-

tosh kasalligi (nefrolitiaz) haqida gapiriladi. Ammo ko'pincha toshlar siydik pufagi va boshqa a'zolarida ham uchraydi. Ushbu kasallik keng tarqalgan, asosan 25-50 yoshli bemorlarda tashxislanadi.

Boshqa turdagi buyrak kasalliklari

Buyrakning kamroq tarqalgan boshqa kasalliklariga quyidagilar kiradi:

- Albuminuriya — proteinuriya, siydikda oqsil bo'lishi;
- Ksantogranulematoz pielonefrit — buyrak to'qimasi yallig'lanishining o'ta kamyob shakli bo'lib, unda ko'p miqdorda makrofaglar va limfoid hujayralar paydo bo'lishi bilan tavsiflanadi;
- Nefrit — turli etiopatogenezli buyrakning yallig'lanishli kasalliklari.
- Nefritik sindrom — buyrak kasalliklari fonida rivojlanadigan simptomakompleks;
- Nefropatiya — buyrak ko'ptokcha apparati va parenximasining turli etiologiyali shikastlanishlari;
- Nefroskleroz — buyrak to'qimasining biriktiruvchi to'qima bilan almashishi bilan tavsiflanadigan patologiya;
- Nefrotik sindrom — generalizatsiyalangan shishlar, massiv proteinuriya, gipoproteinemiya va gipoalbuminemiya, giperlipidemiya bilan tavsiflanadigan holat;
- Pionefroz — yiringli-destruktiv pielonefritning terminal bosqichi hisoblanadigan kasallik;

Buyrak tubulyar atsidozi — raxitsimon kasalliklardan biri bo'lib, doimiy metabolik atsidoz, qon zardobida xlor konsentratsiyasining oshishi va past darajadagi bikarbonatlar bilan tavsiflanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 2.Мак-Мюррей У. Обмен веществ у человека. М.: “Мир”, 1980. –С. 35-43.
3. Матохина З.П. Основы физиологии питания, гигиены и санитарии. Учебник. Москва, 2002. –С. 198-233.
6. Salomatlik kutubxonasi. // Ilmiy jurnal.-Toshkent, 2015. - 23 b.